

62

Az első zsidók Budán 1686 után

K i a d á s :

Büchler Sándor, *A zsidók története Budapesten a legrégebb időktől 1867-ig* (Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat kiadványai, 14) (Budapest, 1901), p. 183–185 és a p. 183-hoz tartozó jegyzet (Büchler Sándor fordításai)

(a) Az Udvari kamara engedélye Feit Hirsch és Jakab Nátán számára, 1689. december 10

K é z i r a t :

Budapest, Magyar Országos Levéltár, Acta Judaeorum, Lad. A

(...) A közügy javára és az igen hasznos és olcsó élelmiszerek és más dolgok beszállítása céljából csupán Feit Hirsch és Jakab Nátán zsidóknak alázatos beadványukra kellően beszerzett jelentések alapján adatik a szabadság, hogy Budán a Vízivárosban nyitott üzletet tarthassanak bárki beleszólása vagy zavarása nélkül; további végzésig ezen nehéz és egyre tartó háborús időkben nagyban vagy rőf szerint szabadon és akadálytalanul vásárolhassanak és áruljanak, de szolgáltatassanak évenként bizonyos védelmi díjat, emellett a kellő harmincad- és vámilletéket, valamint egyéb jövedelmi adójukat is fizessék. Ennélfogva ő császári felsége, legkegyelmesebb urunk nevében az ott létező kamarai felügyelet, valamint a polgármester és tanács szigorúan utasítatik, hogy a két nevezett zsidót az említett Vízivárosban ne csak háborítatlanul kereskedni és élni engedjék, hanem szükség esetén bárki ellen megvédeni és pártfogolni tartoznak őket.

(...)

(b) Jakab Hirsch folyamodványa a Pozsonyi kamarához, 1710 (?)

K é z i r a t :

Budapest, Magyar Országos Levéltár, Pozsonyi kamarához intézett levelek, 1710–1719, C

(...) Weillen mein Vatter Vaith Hürschl als die kayl. Militz undt Waffen anfanglich gleich Ofen eingehnomen sehr bedürfftig in Ein und Andern gewesen war, hat gedachte kayl. Militz undt guarnison darinnen Ein Mittel gesucht, sich bösser zu erhalten undt in der Eustristen gefahr undt noth zu substiren, westweg auch bey der Kay. Hoff Kamer so wohl die Kay. damals existirende guarnison Einkommen, auch damallen noch schwache bürgerschaft in disen kein Hülff zu leisten vermöglich gewesen, Ist mein Vatter dar zu erwöhlt, undt von der Hochlöbl. Hoff Kamer bestetiget wordten, in Ein undt Ander nothwendigkeiten ein Vorsehung zu machen, welches er auch treu undt fleissig vill Jahr gethan undt administriret, auch wegen disen, der Hochlöbl. Hoff Kamer ein gewisses schutzgeldt Ihme zu zahlten der Administration ausgeworffen, welches auch gegeben ist worden, darauff an Herrn Administrator H. H. Berlani anbefohlen worden Ihme zu schützen seine Handlung, Jüdische Ceremonien zu brauch wie andwertig.

(...)

(...) Midőn a császári katonaság és fegyverek Budát bevették, kezdetben a katonaság egyet s mászt igen nélkülözött, minek megszerzéséhez sem az akkori császári helyőrség bevétele (nem volt elegendő), sem az akkor még gyér polgárság nem tudott segítséget nyújtani, a nevezett ottani császári katonaság és helyőrség módot keresett, hogy jobban fenntarthassa magát és a végső veszedelemben és szükségben megélhessen, ezért a tekintetes Udvari kamara jóváhagyásával atyámat szemelték ki, hogy a szükségleteket beszerezze, és ezt ő sok éven át hűségesen és szorgalmasan meg is cselekedte. Mindezekért a tekintetes Udvari kamara némi védelmi pénzt rótt ki atyámra, melyet a kamarai igazgatóságnál kellett lefizetnie. Erre Werlein István János (kamarai) administrator¹ megkapta az utasítást, hogy atyámat és üzletét megvédje, és vigyázzon, hogy a zsidó vallási szertartásokat, mint másutt szokásos, akadálytalanul végezze.

(...)

¹ Br. Werlein István János (?–1691), 1686-tól a Budai kamara igazgatója, 1690-ben báró.